

BOLYAI ÖNKÉPZŐ MŰHELY

TUDÁS-HÁLÓ

absztrakt füzet

IV. A Bolyai Önképző Műhely multidiszciplináris konferenciája

Budapest, 2017. március 24.

1072 Budapest, Rákóczi út 38. 1/4.

Köszöntő

Jogosan merülhet fel a kérdés, hogy miért éppen *Tudás-háló?* A válasz egyszerű: a BOM-ban az évek során olyan „hálószerű képződmény” jött létre, amely komoly tudást fog és kapcsol össze. A szervezeti háttérnek is köszönhetően formálódik az a bizonyos szakmai/emberi tudás és tapasztalat, amely folyton változó alakot ölt magára, hiszen a tudás sosem statikus.

Negyedik alkalommal rendezzük meg a budapesti Bolyai Önképző Műhely házi konferenciáját, éppen ezért immár hagyománynak is mondható ez az esemény. Bár kevesen, de vannak olyan bolyais hallgatók, akik már az első konferencián is részt vettek, és a tavalyihoz hasonlóan idén is vállalkoztak egy (vagy több) előadás megtartására. Ugyanakkor szép számmal jönnek az újak, akik merőben eredeti látásmódjuknak köszönhetően üde színfoltot hoznak.

A hosszú távú cél ezúttal is az, hogy jobban megismerkedjünk egymással, valamint a másik fél szakmai területével, kutatási témájával, hogy érdekes előadásokat hallgassunk, illetve előadóként azt gyakoroljuk, hogyan lehet elmagyarázni a saját szakmánk problémáit egy intelligens, de nem szakmabeli közönségnek. Utóbbihoz a szünetekben zajló baráti beszélgetéseken túl az építő kritikai hozzászólások is hozzájárulnak a mentortanárok részéről.

A tavalyihoz hasonlóan idén is szerepel egy plenáris előadás a kínálatban. Délután a csillagász dr. Zombori Ottó arról fog értekezni, hogy mi közzünk a csillagokhoz. A téma – mely szakmai épülésünket és látásmódunk szélesítését segíti elő – ígéretesnek hangzik. Idén számos külsős előadó is megjelenik a nyilvános rendezvényen, hogy 15 perces előadásával emelje a színvonalat. A plenáris előadás mellett 16 magyar fiatal 18 előadáson keresztül vállalta, hogy gondolataival, kutatásának (eddig) eredményeivel színre lép, és bemutatja azokat nekünk.

Végül felhívom a figyelmet, hogy a konferencián elhangzott előadásokat szerkesztett változatban is közre szeretnénk adni, amire decemberben kerülhet sor. Ennek a lényeges mozzanatnak is hagyományt szeretnénk teremteni, mivel „a szó elszáll, az írás megmarad”.

Sikeres tanácskozást és hasznos gondolatokat kívánok minden kedves résztvevőnek!

Rácz Márk
szervező

Budapest, 2017. március 24.

BALOGH RÓBERT: EGYESÜLETISÉG ÉS NEMZETÉPÍTÉS KAPCSOLATA 1900-1925: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET PÉLDÁJA

Az Országos Erdészeti Egyesület a 19. század közepén jött létre. Korai történetéből annyi bizonyos, hogy az 1860-as évek elején legfontosabb programpontjává a magyar erdészeti szaknyelv megteremtése vált. Ekkortól története állam és civil társadalom magyarországi kapcsolata történetének tükré. Az OEE gyors sikereket ért el intézményépítés terén, és az 1880-as évekre az agrárpolitika megkerülhetetlen tényezőjévé vált. Az előadás azokat az egyesületi szerepeket tárgyalja, amelyek a perifériák fölötti állami kontrollal, valamint a tudományos tudás és a nemzetépítő törekvések kapcsolatával függnek össze. Elsőként rámutatok az erdészeti rendelkezések 19. századi államépítésben és válságkezelésben játszott szerepére, valamint az OEE által egyben tartott hálózatok jelentőségére. Ezt követően azt mutatom be, hogy a korabeli tudományos tudás hozzájárult a gyakorlatok bürokratizálásához és a nemzetinek tekintett kultúra terjesztésére alkalmas intézményrendszer kiépítéséhez, és így egyszerre volt az államépítő és nemzetépítő tevékenységek színtere.

Az előadás harmadik részében ezeket a folyamatokat Kaán Károly gazdaságpolitikai elképzeléseinek formálódásával illusztrálom. Ezzel egyben rámutatok az első világháború állammal kapcsolatos elképzelésekre gyakorolt hatására, majd azokra az okokra, amelyek 1923-24-re újabb fordulatot hoztak ezen elképzelésekben, s egyben az erdészeti politikában és az Országos Erdészeti Egyesület szerepeiben. Az előadást Kaán Károly Országos Erdészeti Egyesületben és erdészeti politikában betöltött szerepeivel kapcsolatos történészi viták összefoglalásával zárom.

BENKÓ LUCA: FOGYATÉKOSSÁG – TÉNYEK ÉS TÉVHITEK

A mindennapi életben körülvesznek minket, mi viszont mégsem vesszük észre őket. Ha segítséget nem is mindig kérnek, de szükségük van rá, szükségük van ránk, az elfogadásunkra. Előadásom ezért nemcsak ismeretterjesztő, de némiképp érzékenyítő jelleggel is készült,

hogy tisztábban lássunk, jobban átérezzük, megértsük, mit is jelent fogyatékkal élőnek lenni. Céloom, hogy a rendelkezésre álló tizenöt percben a lehető legátfogóbb, de mégis legrészletesebb ismerettárat adhassam át néző- és hallgatóközönségemnek.

Először is egy rövid összefoglalóval felvázolom, milyen kérdésekről fogunk tárgyalni, hiszen a témakör igencsak tágas, így sajnos a megadott időkeretbe csak a legfontosabb, legalapvetőbb ismeretek férnek bele, amelyek minden típusú fogyatékos, minden korban és korosztályban, társadalmi helyzettől függetlenül érintenek.

Másodszor arról fogok szót ejteni, pontosan mit is takar maga a „fogyatékos” kifejezés, mitől lesz valaki fogyatékkal élő, majd példák felsorolásával részletesen bemutatom típusok szerint, milyen fogyatékosságokat különböztetünk meg fizikai és értelmi, látható és rejtett szinten is. A dolog érdekessége, hogy míg a főkategóriák szinte kivétel nélkül, mindenhol ugyanazok, a kisebb részkategóriák szinte országonként eltérhetnek, így aki nálunk papíron fogyatékkal élő, az máshol egészséges embernek számíthat, és fordítva.

Mi is különböztet meg minket a fogyatékos emberektől? Miben más az ő életük a mienktől? A következő részben egy kis ízelítőt szeretnék nyújtani abból, milyen egy fogyatékos ember (nem) mindennapi élete, milyen akadályokat kell legyőznie, és ezekben a számára megszokott, de sosem feladható, (nem) hétköznapi küzdelmekben milyen eszközök, módszerek állhatnak segítségére.

A fogyatékkal élő emberek életében a technológia fejlődése önmagában nem elég ahhoz, hogy boldoguljanak. Szerencsére azonban az ember természeténél fogva társas lény, és nem csupán az egészséges egyedek alakítanak ki maguk közt érzelmi kötődést. A különböző technikai újítások mellett a humán faktor is jelentős szerepet játszik a fogyatékos emberek életében. De pontosan mit is tehetünk mi, hogy hozzásegítsük embertársainkat egy akadályoktól mentesebb, teljesebb élethez? Előadásom utolsó pontjában ezt fogom taglalni.

CSONKA ZSÓFIA: NÖVÉNYI TÁRSADALMAK

Megszoktuk, hogy az internet behálózza a világot, mobiltelefonnal a kezünkben azzal beszélünk, akivel csak akarunk, az áruházláncok el-
látnak minket hétfőtől vasárnapig, és hogy a madarak csapatba verődve

énekelnek, miközben élelmet keresnek. De mi a helyzet a növényekkel? Ők is képesek hasonlóra? Vagy csak csendben állnak és nőnek, míg valami meg nem akadályozza őket ebben? Számos kutatás során feltették ezeket a kérdéseket, és válasza letek. Olyan világra csodálkozhatunk rá, amely egészen pár évvel ezelőttig csak a mesékben létezett. Már biztosan állíthatjuk, hogy a növények olyan komplex társadalmakat képesek kiépíteni és működtetni, amelyek egy kisebb város rendszerére hasonlítanak. A farkas falka eddig csodált szigorú hierarchiája – a növényekéhez képest – egyszerűen átlátható szerkezet.

Előadásomban azt fogom bemutatni, milyen összetevői vannak egy-egy növényi társulásnak, és milyen elvek és célok mentén működnek. Miért ér többet egy göcsörtös, alacsony fa, mint egy szálegyenes, erdészeti szempontból kiváló példány, miként éreznek, kommunikálnak, emlékeznek és reagálnak egymásra, az őket körülvevő világra. Példaértékű módszerekkel vigyáznak egymásra, segítik a gyengébb egyedeket, és tekintenek a jövőbe, mely módszereket megismerve elgondolkozhatunk, miért is tartjuk többre magunkat egy fánál. Szégyenkezve fogjuk bevallani, bizony van mit tanulni tőlük. Előadásom célja, hogy segítsék kicsit más szemmel nézni a növényekre, akár tisztelettel, akár hitetlenkedéssel vegyüljön is ez a nézés.

FILEP GÁBOR: LEGYEN OKOS A HÁZA IS!

A hallgatóság részére az érdeklődési területem fókuszpontjában elhelyezkedő programozható logikai vezérlőkkel ellátott automatizálási feladat ellátásának folyamatát szeretném bemutatni. A BSc-s szakdolgozatom témáját tekintve – az épületmechanika szakirányomnak megfelelően – egy 200 négyzetméter alapterületű létesítmény HVAC rendszerének automatizálása volt.

A szakdolgozatom témáját tekintve kapcsolódik a napjainkban oly nagy népszerűségnek örvendő intelligens otthonok koncepciójához. Ezen rendszerek lehetővé teszik az adott rendszer optimalizált, költséghatékony működését magas szintű automatizálási folyamatok által.

A fejlesztés során a már meglévő épületgépészeti rendszerből indulunk, amely automatizálásához elengedhetetlen a rendszer működési folyamatának átfogó ismerete. Ezek után meg kell határoznunk az elérendő célokat, majd ki kell választani a megvalósításhoz szükséges

további rendszerelemeket. Mindezen műveletek sora után láthatunk hozzá a rendszer megfelelő működéséhez szükséges program megírásához, mely program kellő leellenőrzése után kezelőfelületeket is készítenünk kell, amelyek egyértelmű visszajelzést adnak, illetve a vezérlési feladatok ellátásához biztosítanak felhasználóbarát felületet.

A rendszer biztonságos működésének érdekében – a megfelelő vezérlés mellett – szem előtt kell tartanunk a karbantartás ütemezését, amit egy beépített üzemóra-számláló segítségével jelzünk a felhasználónak. Végül, de nem utolsósorban megvalósításra került az eseménynaplózás, ami a további fejlesztések alapjául szolgálhat, mint például a rendszer további igazítása a felhasználó szokásaihoz.

GOMBKÖTŐ BENCE: LOVAS NÉPEK NYOMÁBAN – HOGYAN ALAKULNAK KI LÓSZÍNNEVEK A MAGYARBAN ÉS A MONGOL NYELVEKBEN?

A lovakkal szorosabb kapcsolatot ápoló népeknél meghatározó szerepű a különböző színárnyalatú lovak minél pontosabb meghatározása. Az elveszett lovakat küllemük pontos körülírásával lehet egyszerűen felismerni és megtalálni, mutatja a lovakkal foglalkozó emberek szakértelmét, illetve a nomád népeknél hadászati és politikai jelentőséggel is bírtak.

Az előadás célja bemutatni, hogyan alakulnak ki a magyar és a mongol nyelvben az alap-, a kevert- és a pettyes lószínnevek. A kutatáshoz a magyar lószínneveket különböző lovas lexikonokból és lovakkal foglalkozó honlapokról, míg a mongol adatok a klasszikus mongol és halha szótárakból, illetve halha nyelvű lovakkal foglalkozó internetes honlapokról lettek összegyűjtve. A halha egy modern nem-archaikus mongol nyelv, a Mongol Köztársaság hivatalos és irodalmi nyelve, lejegyzésére cirill írásrendszert használnak, míg a klasszikus mongol egy írott nyelv, melyet ujgur-mongol írással jegyeztek le.

Az adatok szemantikai és morfológiai elemzés alá kerülnek. A morfológiai vizsgálat célja bemutatni a szóképzéssel és a szóösszetétellel létrehozott színneveket, míg a szemantikai elemzésben az árnyalatokat jelölő összetett szavak lesznek szemantikai kategóriákba sorolva. A prezentáció bemutatja, hogy a különböző, egymástól távol álló nyelv-

vek, mint a finnugor nyelvcsaládba tartozó magyar és az altaji nyelvközösségbe tartozó halha mongol nyelv, melyek között nem történt nyelvi érintkezés, hogyan képesek kifejezni egy adott lószínnevet és annak árnyalatait.

HÉRA BÁLINT: EGY IRODISTA KERESZTMETSZETE, AVAGY AZ ÜLŐ TESTHELYZET BIOMECHANIKÁJA

Mikor hosszan tartó állás után leülünk, vagy kényelmesen elnyúlunk egy puha fotelban, bár pihenni szeretnénk, ez csak az adott bútor rövidebb használata alatt valósulhat meg. Egy-két óra után helyzetváltoztatásra, mozgásra vágyunk. Az ülő testhelyzet ugyanis – többek között az anatómiai változások miatt – terhelést jelent vázizomrendszerünkre. A helyzet akkor válik komollyá, amikor a napi munkavégzés során hosszú órákat töltünk ülve. Éppen ezért az egészséges munkavégzés feltételeit vizsgáló tudomány, az ergonómia külön figyelmet szentel a helyes ülő testtartás, valamint az azt biztosító tárgyi környezet definiálására.

A sok ülés és a fájdalom közti kapcsolat ma is kutatás tárgya. A fájdalom kialakulásának megelőzésére, a panaszok kezelésére számos javaslat született. Ezek egy része az iroda berendezését érinti, és többek között ülőlabda, térdeplőszék, ékpárna, deréktámasz használatát ajánlja, másik része viszont életmódunkra van hatással, és speciális tornát, gyógymasszázszt javasol. Mindemellett az ergonómikus irodaszékek iparága is lendületesen fejlődik, jelentős az innováció. Nem véletlenül, hiszen a szellemi munkakörök terjedésével a fejlett országokban mind nagyobb igény mutatkozik az ülőmunka káros hatásait csökkentő termékek és szolgáltatások iránt. Előadásomban próbálok vázlatos, de átfogó képet adni a problémakörörről. A hangsúlyt a vázizomrendszerre, főként a gerincre és az izmokra helyezve mutatom be az ülő testet érő hatásokat és azok lehetséges következményeit. Megvizsgálom a rövid idő alatt kialakuló és különböző módszerekkel kezelhető fájdalom okát. Kitérek arra, milyen orvosi eszközökkel lehet statisztikailag vizsgálható adatot felvenni az ülő testhelyzetben lévő egyénről, például a gerinc görbületének meghatározásához vagy az izomműködés feltérképezéséhez. Az információ szintézise után bemutatom az általam előnyösnek tartott megoldást.

HORVÁTH MÁRK–LOVÁSZ ÁDÁM: DIGITÁLIS DISZFIGURATÍV SMILEY-K: BIOMEDIÁLIS TECHNOLÓGIÁK, ARCFELISMERŐ SZOFTVEREK, A TORZULTSÁG MENEDEKE ÉS A FARKASEMBER-LEENDÉS

A digitalitás és a virtualitás, illetve általánosságban a technológiai fejlődés eredménye egy olyan kor, amely a teljes megfigyelés és azonosítás lehetőségét rejtí magában. A szimuláció, az adatok kiszervezése, a tökéletes transzparencia egyaránt egy olyan áttetsző digitális rendszer megalkotására törekszik, amely minden partikularitást és lokalitást felszámolni igyekszik. Az arcfelismerő szoftverek azzal fenyegetnek, hogy minden mozgás rögzíthetővé és ellenőrizhetővé válik. A felvilágosodás és a modernitás projektjének technotudományos struktúrája kiszervezi és teljességgel kontrollálhatóvá teszi az arcot, amely a modernitás másik individuálisnak tekinthető nagy projektjének az eredménye. A modern szubjektum elemezhető adathalmazzá degradálódva kénytelen közlekedni az arcfelismerő szoftverek poszthumanisztikus világában. Két tekintet és két arc néz egymással szembe: a technotudományos struktúra inhumán terminátorszerű lézerszeme és az elsatnyult, degradálódott és minden szinten meghaladottá vált individuum bizonytalan tekintete.

A Facial Weaponization Suite az arcfelismerő szoftverekkel szembeni védekezésékkppen torzítja el a felismerhetetlenségig az arcot. FRANCOIS LARUELLE *Introduction au non-Marxisme* című könyvében egy olyan szubjektivitás igényét fogalmazza meg, amely meghaladja mind a kapitalizmusnak, mind a filozófiának mint autoriter, hierarchizált konstitutív elveknek a tekintélyét (Laruelle, 2015). Végssorön LARUELLE „nem-marxizmusa” egy olyan forradalmi intencionalitást jelöl, amelynek kritikája a kapitalizmus és a filozófia metastruktúráira irányul (Laruelle, 2015) Ki kell lépni a kapitalizmus digitalizáló és virtualizáló automatizmusából, de úgy, hogy mindeközben a modern individuális szubjektumról is lemondunk. Azaz a Facial Weaponization Suite tekinthető a nem-filozófiai praxis aspektusának, a zéró konstitúció konstruktivitásának. Felkínálja magát a torzultságot, viszont a jelenléte a láthatóságon és a felismerhetőségen kívül van. Vagyis a szörny adódik anélkül, hogy felismerhető és számszerűsíthető lenne. Számszerűsíthetetlen, mutációs monstrum kerül szembe a kapi-

talizmus és az arcfelismerő szoftver Terminátorával. GILLES DELEUZE szavaival élve farkassá-leendünk, sőt vérfakasokká vagy farkasemberekké válunk, akik bizonytalan, eltorzult szörnyekként deterritorializálják az arcfelismerő szoftverek reterritoralizációs kísérleteit.

Valójában a Facial Weaponization Suite a biomédia, géntudomány és a biohatalom totalizáló kvantifikációja ellen lázad. Előadásunkban egy olyan szörnyszerű digitális pusztító non-identitás lehetőségét vetjük fel, amely a hiány vagy az abszontológia fékezhetetlen erejével fel-lá-daz a digitalitás megkötő és ellenőrző funkciói ellen. Egyetértünk HALBERSTAMMAL abban, hogy a szörny „a közösséget minden oldal-ról veszélyezteti, méghozzá legbenső alapjából adódóan”. Azonban egy poszthumanisztikus, bárminemű közösségiségtől mentes digitális apokalipszisben nem áltathatjuk magunkat tovább a közösség lehetőségével. Nincs arc, csak smiley-k, nincsen antropocentrikus szervezés, csak az arcfelismerő szoftverek fasizmusa. A modern identitás és egyben a lévinasi Arc egy sárga smileyvá degradálódott. Poszthumán smiley-kat széttépő szörnyekké, digitális ikonokat marcangoló farkasemberekké kell válnunk.

ILLYÉS ÁGOTA: NYELVDETEKTÁLÓ RENDSZER KÉSZÍTÉSE

Gyorsuló és fejlődő világunkban egyre fontosabb, hogy az online tartalmak mindenkihez eljussanak, ugyanúgy az idős generációhoz, mint a fiatalabbhoz. Az is előtérbe kerül, hogy az online információ minél több nyelven elérhető legyen, mivel annak közel 50%-a nem angol nyelvű, és mivel a felhasználók 75%-ának nem az angol az anyanyelve.

A nyelvdetekció, vagyis egy szöveg nyelvének meghatározása fontos szerepet játszik a soknyelvűséget támogató eljárások hatékonyságában és a gépi fordításban is. A hagyományos, szótár alapú eljárások informális szöveggel és gazdag morfológiájú nyelvekkel igen nehezen bírkóznak meg, és egyre inkább előtérbe kerülnek a statisztikai eljárások, amelyek a kutatásban is fontos szerepet játszanak. Ahhoz, hogy egy nyelvet jól tudjunk detektálni, először le kell modelleznünk. A nyelvmodellezés arra keresi a választ, hogy az n-1-edik szó után mi lesz az n-edik, és ez jelentős szerepet tölt be számos modern alkalmazásban. A beszéd vagy a kézírás felismerésében, vagy az augmentatív kommu-

nikációban például fontos szerepe van a soron következő szó becslésének, míg a helyesírási hibák érzékelésekor a következő betű jóslásán van a hangsúly. Az augmentatív kommunikációs rendszerek segítséget nyújtanak azoknak az embereknek, akik nehezen vagy egyáltalán nem tudnak beszélni, vagy a jelbeszédet sem tudják használni, mint például Stephen Hawking fizikus. Az általa használt kommunikációs rendszer megjósolja a kívánt karaktereket és szavakat, így kevesebb, mint 20%-nyi szöveget kell ténylegesen legépelnie. Mivel egy képernyőre véges szó listázható, emiatt szükség van olyan eljárásokra, amelyek meg tudják becsülni, hogy a már kiválasztott utolsó szó után mi következzen.

A kutatás célja egy olyan szabadon elérhető, nyílt forráskódú nyelvetektáló rendszer létrehozása volt, amely könnyen adaptálható új nyelvekre is.

JAMRISKÓ TAMÁS: A TINDER ENTITÁSAI ÉS TIPOLÓGIÁJUK

Előadásomban bemutatom a híres-hírhedt randiapplikáció, a Tinder női felhasználóinak tipologizálásának kísérletét. Minikutatásom kérdése, hogy lehet-e egyáltalán egyértelmű stratégiákat, mintázatokat azonosítani a felhasználók önreprezentációjában és bemutatkozási módszereikben ezen a sajátos platformon. A kutatást véletlenszerű mintavétellel végeztem, hiszen az applikáció megadott területi és nemi korlátokon belül maga mutatta meg a felhasználóit véletlenszerűen.

Szerény vizuális sétánk alatt az online entitások párkeresési panoptikumában teszünk látogatást, sok mókával, kacagással és talán revelációerejű apróságokkal. Talán megláthatjuk a digitális világban született társadalmunk görbe tükrét (benne magunkat vagy másokat), vagy csak egy egyszerű, hol humoros, hol borzasztó „húspiacot”. Ám ez csak az előadás által indukált viták és diskurzusok során tisztulhat ki. Összességében az előadás tekinthető egy apró tudományos kísérletnek, melynek hasznosságát az idő mutathatja meg.

JAMRISKÓ TAMÁS: TUDOMÁNYT KOMMUNIKÁLNI?

Előadásomban egy már folyamatban lévő tudománykommunikációs projekt tanulságait és lehetséges jövőjét kívánom bemutatni, mely

jelenleg az ELTE BTK Média és Kommunikáció tanszékének gondozásában fut. A projekt kurzussá transzformálódva immáron hat hallgatóval dolgozik együtt, akikkel friss keretek közt alkottuk újra az *Irányzék* című tudománykommunikációs rádióműsort. Új szignált és logót készítettünk, újragondoltuk a műsort és témáit, elérhetővé tettük a közösségi médiában, valamint változtattunk a – műhelygyakorlat előtti – munkafolyamaton is. Igazán érdekes és tanulságos volt látni, részese lenni, másokkal együtt irányítani azt a folyamatot, amikor néhány egymást alig ismerő hallgató nagy vonalakban követett koncepcióban rajzolja újra a műsor kereteit, alkalmazkodva az aktuális rádióhallgatói szokásokhoz, valamint a lehető legeffektívebben és legkreatívabban képviselve az értékeket.

JAMRISKÓ TAMÁS: *USER EXPERIENCE* AZ EGYETEM- FEJLESZTÉSBEN

Ahogy szinte minden iparágban, úgy az egyetemek közt is jelentős a verseny a potenciális hallgatókért és azok megtartásáért. Több hazai és nemzetközi – különböző módszertanok alapján létrehozott – rangsor alakít ki sorrendiséget a közoktatási intézmények közt. Ezekben viszont alacsony szerepe van az egyetemi polgárok személyes percepciójának, azaz az egyetemeket „használó” *userek* tapasztalatainak. Ezért döntöttünk úgy, hogy rendhagyó módon UX (*user experience*) szempontból mérjük a hallgatók elégedettségét és tapasztalatait az ELTE Média és Kommunikáció tanszékén, hogy a kapott eredmények alapján szervezetiileg és oktatásilag is növelni tudjuk annak népszerűségét és minőségét.

Kutatásunk eredményeinek foganatosítása után reméljük, hogy az ELTE növelheti pozícióját az egyetemi rangsorokon és a jelenlegi, valamint a jövőbeli hallgatói is ezt az intézményt választhatják képzésük helyszínéül. Hiszen fontos, hogy mint felhasználók pozitív élményeket kapjanak, amelyeket aztán az intézménnyel együtt sokszoroznak meg, bevonzhatva így még több potenciális hallgatót.

Előadásomban a kutatás kvalitatív részét kívánom bemutatni, amely során fókuszcsoporthoz méresekkel végeztem, ezzel is közelebb kerülve ahhoz, hogy a jelenlegi hallgatók miként gondolnak az ELTE-re, és miért választották felsőoktatási képzésük helyszínéül az intézményt:

miként kötődnek hozzá, miért ezt választották, mekkora súlyú volt a döntésükben az egyetem múltja, az oktatók, milyen szemléletet preferálnak, mire kívánják használni az ott megszerzett tudást, mennyire számítanak nekik különböző rangsorok, barátok, családtagok véleménye, összességében mennyire elégedettek az egyetemi élettel, milyen negatívumokat látnak és milyen szavakkal jellemzik az egyetemet.

KIS RÉKA: TRUMP AZ OVÁLIS IRODÁBAN: HOGY KERÜL EZ IDE?!

Előadásomban az úgynevezett „Trump-jelenséget” járnám körül. A prezentáció első felében röviden kitérnék Donald Trump előéletére, üzleti tevékenységére. A prezentáció központi részében tárgyalnám politikai ambícióinak okait, valamint azt, hogyan és miért került közel az amerikai Republikánus Párthoz, majd vált annak tagjává, később elnökjelöltjévé, annak ellenére, hogy nemcsak az amerikai társadalom, de a Republikánus Párt csaknem teljes egésze is egyfajta „viccként” tekintett politikai ambícióira.

Vázolnám a Trumpot támogató társadalmi réteg(ek)et, kitérnék a Republikánus Párton belüli és azon kívüli, őt ellenző, hovatovább elutasító hangokra – terveim szerint akár rövid bejátszásokkal illusztrálva azokat. Végül előadásom utolsó részében azt járnám körül, milyen társadalmi és globális tendenciák juttatták Donald J. Trumpot a jelenkor világában az egyik legfontosabb pozíció betöltéséig. Érintőlegesen beszélek az ezt követő egyesült államokbeli és nemzetközi reakciókról, következményekről, tehát arról, hogy az egyébként látszólag a teljes politikai, gazdasági és civil „világot” váratlanul érő, valójában azonban a jelenlegi globális politikai légkört közelebbről vizsgálva – ismerve cseppet sem – legalábbis a látszólagosnál kevésbé – meglepő végkifejletéről.

MARCZIN I. BENCE: A JÁTÉK SZÉPSÉGE – NÉHÁNY KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁS A 20. SZÁZADBÓL

Korábbi művészettörténeti tanulmányainkból ismerjük, hogy mik hordozták a szépséget a művészeti alkotásokban: a megfelelő testarányok, hogy mennyire részesül az isteni szépségből, milyenek a formák

és hangközök arányai, vagy mennyire felel meg egy ideális képnek, környezeti állapotnak. Saint-Exupéry *A kis herceg*-ben szemléletesen ír a szépség fogalmának abszurdításáról: „...a fölötték ugyanis szeretik a számokat. Ha egy barátunkról beszélünk nekik, sosem a lényeges dolgok felől kérdezősködnek. Sosem azt kérdezik »Milyen a hangja?« »Mik a kedves játéka?« »Szokott-e lepkét gyűjteni?« Ehelyett azt tudakolják: »Hány éves?« »Hány testvére van?« »Hány kiló?« »Mennyi a jövedelme a papájának?« És csak ezek után vélik úgy, hogy ismerik. Ha azt mondjuk a fölöttéknek: »Láttam egy szép házat, rózsaszínű téglából épült, ablakában muskátli, tetején galambok...« – sehogys megfogják tudni elképzelni ezt a házat. Azt kell mondani nekik: »Láttam egy százezer frankot érő házat.« Erre aztán fölkiáltanak: »Ó, milyen szép!«”

A szépség fogalmának kialakításakor, még inkább a műalkotások értékeinek meghatározásakor – főleg modern és kortárs műalkotások értékelésénél – nem feltétlen kell ragaszkodnunk a statikus mérőrudakhoz: hasznos lehet számunkra a játék és a játék szépsége felőli megközelítés. A művészet határait feszegető modern művészetben a klasszikus értékeket képviselők számára egy meglehetősen furcsa világ alakult ki. Hankiss Elemér szavaival élve: „Az, hogy játszani tudunk, egyik leg-hatalmasabb fegyverünk lehet az idegen világgal folyó küzdelemben.” A mű-játék összekapcsolása megjelenik többek között Huizingánál és Gadamer-nél, a mű létrehozásánál és befogadásánál is fontos szempontot képvisel. Előadásomban a játék fogalmának vázlatos bemutatása után néhány jelentős 20. századi képzőművészeti alkotást mutatok be, azok „játékos” oldaláról, nem titkoltan bízva abban, hogy ezen szemlélet felhasználásával a legtöbb műalkotás belső világába könnyedén be tudunk majd lépni, hogy megízlelhessük „játékos” szépségét.

NAGY DÁNIEL: AZ ATOMPAPSÁGTÓL AZ IRODALMI KULTUSZIG – KULTURÁLIS ÉRTÉKEK A KOLLEKTÍV EMLÉKEZETBEN

Az Egyesült Államok Energiaügyi Minisztériuma 1980-ban az Indiana University magyar származású nyelvész-szemiotikus professzorát, Thomas Sebeokot [ejtsd: *sebok*] kérte fel egy jelentés összeállítására arról a problémáról, hogyan jelöljék a nukleáris hulladéktározók helyét

úgy, hogy a figyelmeztetés még évezredek múltán is érthető maradjon. Sebeok hamar rájött, hogy a hagyományos jelrendszerek és természetes nyelvek ennél jóval rövidebb idő alatt is a felismerhetetlenségig megváltoznak, így az egyetlen sikerrel kecsegtető megoldásnak a „folklorisztikus eszközök” bevonását tartotta. Ez lényegében egy mesterségesen létrehozott és ápolts legendát és egy hozzá tartozó pszeudo-vallásos rituálét jelent, ami megalapozná a veszélyeshulladék-tárolók helyére vonatkozó tabut. Ennek a „hagyománynak” az ápolását pedig a magyar származású kutató egy „atompapságnak” (*atomic priesthood*) nevezett, válogatott tudósokból álló csoportra bízta volna. Ez a „megoldás” persze legalább annyi kérdést vet fel, mint ahányat megválaszol, azonban felhívja a figyelmet a kultuszok szerepére a kulturális emlékezetben. Úgy tűnik a kultikus tisztelet az irodalom területén is elősegítheti, sőt akár biztosíthatja adott szerzők vagy szövegek kiemelt státuszának fenntartását. Ezek szerint, ha azt akarjuk, hogy kedvenc íróink a következő generációk számára is fontosak legyenek, csak annyi a dolgunk, hogy kultuszt építünk köréjük. De vajon mi kell hozzá, hogy az erre irányuló kísérletünk sikeres legyen, és milyen kockázatai lehetnek a mesterséges kultuszépítésnek? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ a „nukleáris szemiotika” és az irodalmi kultusz kutatás eredményeinek összevetésével.

NÁTZ KATALIN: DIGITÁLIS ÓSLAKOSOK ÉS BEVÁNDORLÓK

Úton és útfélen halljuk az „X, Y, Z generáció” kifejezéseket. Mit jelentenek ezek, és hallgatóként mi dolgunk vele?

Egy ember élete nagyjából nyolcvan év – ezt nevezik századnak a generációkutatók. Szerintük minden időszaknak megvan a maga embertípusa. Minden válság vége felé születnek a „próféták”, akiknek az erősségei az értékek. Őket követik az ébredés idején született szabad „nomádok”, majd a vagyonos üzletemberek és csapatjátékos „hősök”, és végül az újabb válság idején született „művészek”.

Hogyan jellemezhetjük ezeket a generációkat?

Az X generáció alkotja a mai kamaszok szüleit. Ez a generáció a Kádár-korszakban nőtt fel. Számukra a Nyugat még vágyálom volt. Átmeneti generációról van szó, amelynek olyan világban kellett érvényesül-

nie, amelyben a rendszerváltás után már nem voltak érvényesek a régi szabályok. Minden kiismerhetetlenné vált. Ugyan a digitális technológiával már fiatalon megismerkedtek, mégis csak „digitális bevándorlók”-nak tekinthetők.

Az Y generációt a mai fiatal felnőttek alkotják. Azért különlegesek, mert gyerekkorukban rengeteget törődtek velük, nem a szántóföldön szaladgáltak a többi gyerekkel. Sokuk fölött még húszas éveikben is ott köröznak a szülők. Mégis ambiciózusak, erősen motiváltak, racionálisak és hosszú távra terveznek. Ami pedig a digitális technológiát illeti, ők már „digitális bennszülöttek”.

A Z generáció, akik a mai nagykamaszok, már igazi digitális bennszülöttek, akik már a bölcsőben is használták a digitális technikát. Idejük jelentős részét online töltik: a közösségi médiát használva csevegnek és barátkoznak. A gazdasági és társadalmi változásokra minden eddigi generációnál nagyobb befolyást gyakorolnak, az ő igényüket lesi minden marketingszakember.

Miért is fontos minderről említést tenni?

Először is érdemes tisztában lenni velük. A nemzedékek ismerete segítséget nyújt a környezetünk megértésében – hogyan kommunikáljunk társainkkal, tanárainkkal vagy munkatársainkkal. Ugyanakkor ne feledkezzünk el arról sem, hogy a másik véglet, a címkézés sem vezet sehová! Nem kerülünk közelebb a megoldáshoz, ha mindent elkenünk azzal, hogy „persze, azért olyan a másik, mert X/Y/Z generációs”.

PAÁR ÁDÁM: MULTIKULTURALIZMUS ÉS HAZAFIAS ASSZIMILÁCIÓ; AZ ÁLLAMPOLGÁRI NEVELÉS VITÁI AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

„Soha többé nem vagyunk németek; amerikaiak vagyunk.” Ezek a szavak egy első generációs német bevándorló, Richard William Guenther gyógyszerész, wisconsini képviselő szájából hangzottak el az 1880-as években (Gonzalez, 2016). A Poroszországban született Guenther szavai nem reprezentálták a német bevándorlók többségének álláspontját. A 19. század végén az Egyesült Államokban élő német-ség stratégiája a német nyelv, kultúra és hagyományok megőrzésére és az angolszász környezettel való kontaktus minimalizálására irányult

(Scheffer, 2016). 86 évvel később Kalifornia republikánus kormányzójelöltje lényegében megismételte a wisconsini politikus álláspontját: „Ami engem illet, nincsenek kisebbségi csoportok. Mi mindannyian amerikaiak vagyunk” (Gonzalez, 2016).

Napjainkban a migráció kapcsán ismét kiújult a vita arról – mind a politikai elitben, mind a társadalom széles köreiből –, hogy az államok milyen intézmények, mechanizmusok révén képesek a bevándorlók szocializációjának megvalósítására. Az Egyesült Államokban a bevándorlók integrálásának modellje a függetlenség kivívásától az 1970-es évekig az ún. „hazafias asszimiláció” (*patriotic assimilation*) volt. A 1970-es évektől a Pierre Trudeau kanadai miniszterelnök nevéhez köthető multikulturális modell egyre inkább teret nyert – többek között – az amerikai társadalomban is. Ma az identitásvita része a *mainstream* amerikai politikai diskurzusnak, így amerikai agytrösztök is foglalkoznak a hazafias asszimiláció sikerének (és ritkábban kudarcai-nak) történetével.

Az előadásban bemutatom a hazafias asszimiláció modelljét, azokat a társadalmi intézményeket (egyház, iskolarendszer) és mikrotereket (egyéni példák), amelyek lehetővé tették a nagy tömegben érkező emigránsok „jó amerikaivá” nevelésének programját. Foglalkozom a modellt érő kétoldali kritikákkal: egyrészt a nativista, bevándorló-ellenes mozgalmakkal, amelyek különösen az 1840-es években és az I. világháború idején erősödtek meg, másrészt a multikulturális felfogással. MIKE GONZALEZ, a *The Heritage Foundation* agytröszt kutatója alapján ismertetem a multikulturális modellel szemben megfogalmazott kritikákat, ütköztetve a korábbi időszak „hazafias asszimilációjának” érveivel. Végül bemutatom, hogy a történeti viták hogyan csatornázódnak be a mai amerikai identitásvitába a politikai mezőben.

RÁCZ MÁRK: A DEBRECENI FARKAS DEZSŐ ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA 1952-1990 KÖZÖTT

Előadásomban azt mutatom be, és arra keresem a választ, hogy milyen pedagógusi pályát tudott befutni egy első generációs (amúgy paraszti származású) értelmiségi személy egy vidéki egyetem tudományos szocializmus oktatójaként. Azt vizsgálom, hogy nevelői és oktatói munkássága milyen nyomot hagyott egykori munkatársaiban

és hallgatóiban. Ismereteim szerint ezt a témát eddig még nem kutatta senki, éppen ezért érdemes ebbe a munkába belefogni. Ezen keresztül ugyanis bepillantást nyerhetünk a Kádár-korszak mindennapi életébe is.

Egy sajátos és a mai olvasónak talán furcsának tűnő oktatási intézményben látta el feladatait évtizedeken keresztül, melynek a neve Tudományos Szocializmus Tanszék volt. Farkas Dezső (1930-) a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem egyik – tanszékvezető – tanáraként dolgozott, akinek a rendszerváltást követően már nem volt módja tanítani. A fontosabb szakirodalmi háttért az egyetem történetével foglalkozó kiadványok, egyetemi tanács jegyzőkönyvei, évkönyvek, intézeti kiadványok, visszaemlékezések szolgáltatják, melyekre támaszkodhatok.

Megjelenítem a szigorú, következetes és időnként kegyetlen embert, aki hallgatóival és kollégáival minden esetben kérlelhetetlennek bizonyult az évek során. Sokszor érezte hatalmi pozícióját, beosztottjain élte ki esetleges uralomra törő céljait. Rátelepedett beosztottjaira, nehezen hagyta élni környezetét.

Úgy ítélem meg, hogy Farkas Dezső azzal együtt, hogy egy letűnt politikai rendszer ideológusa, oktatója, nevelője, sőt: helyi szinten működtetőjeként tevékenykedett, megérdemli, hogy 27 évvel a rendszerváltás után egy előadás erejéig bemutathassam életét és utólagos megítélését szakmai és emberi értelemben. Egyetemi tanárról lévén szó, személye, munkássága – bárhogyan is ítéljük meg az 1989 előtti időszakot – összefonódott Debrecennel és az ottani tudományegyetemmel. Egész generációk nőttek fel a keze alatt, meghatározónak bizonyult tevékenysége. Arról természetesen lehet komoly vitákat lefolytatni, hogy eredményes és pozitív volt-e hatása a helyi viszonyokra. Úgy vélem, hogy bár személye megkerülhetetlennek bizonyult, szakmai eredményessége mégsem predesztinálta arra, hogy a legkiemelkedőbbek között tartsuk számon. 1990 után már nem ő volt a legfőbb hivatkozási pont tudományos értelemben. Munkássága nem élte túl a rendszerváltást, ennek köszönhetően feledésbe is merült életművének jelentős része.

Az évtizedek alatt nem alakulhatott ki körülötte tudományos-szakmai iskola sem. Milyen ember is volt valójában Farkas Dezső? Erre adok egy lehetséges választ.

SÜMEGI RÉKA TÜNDE: MESEKUTATÁS A DIGITÁLIS BENNSZÜLÖTTEK KÖRÉBEN

A mai digitalizált világunkban egyre nagyobb figyelmet kapnak a generációs különbségek. Kutatásom során kísérletet tettem arra, hogy feltérképezzem, vajon a generációs különbségek kimutathatóak-e a mesére való figyelem, a mese kedvelése esetén is, vagy a mese a „varázsereje” miatt kortól függetlenül magával fogja ragadni a vizsgálati személyeket, beleértve a legfiatalabb generációt, akik már egyértelműen a digitális világ gyorsaságához vannak szokva, nem pedig a mese lassabb tempójához.

A kutatás részét képezte egy általános kérdőív a mesékkal kapcsolatban, majd egy mesemondó által elmesélt mese és az ahhoz kapcsolódó kérdések. A vizsgálat eredményei nem támasztották alá a feltevést, miszerint a fiatal generáció tagjai nem fogják kedvelni a mesét, és nem tudnak elég figyelmet fordítani rá. Ezzel szemben a vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy akiknek mesélnek gyermekkorukban, fogékonyabbak a mesékre, jobban tudnak figyelni rájuk, jobban érzik magukat mesehallgatás közben, valamint jobban szeretnek olvasni.

Szervező: Rácz Márk (tel.: 30/ 667 99 24)

Szerkesztő: Rákóczi Adrienn

Korrektúra: Herbst Rebeka, Nagy Henrietta

Tördelő: Tóth Anita

Fedél: Csonka Zsófia

A kiadásért felel a Bolyai Műhely Alapítvány.

1148 Budapest, Örs vezér tér 11. fsz. 1.

bom@e-nyelv.hu, www.bolyaimuhely.hu

PROGRAM

1072 Budapest Rákóczi út 38. I/4.

10.00 RÁCZ MÁRK (SZERVEZŐ): *Megnyitó és köszöntő a délelőtti szekcióhoz*

10.00-10.20 MARCZIN I. BENCE (DE HTDI filozófia): **A játék szépsége – néhány képzőművészeti alkotás a 20. századból**

10.20-10.40 BENKÓ LUCA (PTE BTK angol-francia tanári): **Fogyatékoság – tények és tévhitek**

10.40-11.00 CSONKA ZSÓFIA (BCE Tájépítészeti Kar, tájépítésmérnök MSc, Szilvaskállkert Kft.): **Növényi társadalmak**

(10 perc szünet)

11.10-11.30 NAGY DÁNIEL (ELTE BTK doktorjelölt): **Az atompapságtól az irodalmi kultuszig – kulturális értékek a kollektív emlékezetben**

11.30-11.50 FILEP GÁBOR (BME GPK Mechatronika MSc): **Legyen okos a háza is!**

11.50-12.10 SÜMEGI RÉKA TÜNDE (KRE BTK pszichológia MA): **Mesekutatás a digitális bennszülöttek körében**

12.10-12.50 *ebédszünet*

12.50-13.00 PROF. DR. BALÁZS GÉZA (nyelvész és néprajzkutató, ELTE BTK egyetemi tanár): *Köszöntő és bevezető gondolatok a délutáni szekcióhoz*

13.00-13.40 *plenáris előadás* DR. ZOMBORI OTTÓ (csillagász): **„Mi közzünk a csillagokhoz?”**

(10 perc szünet)

13.50-14.10 JAMRISKÓ TAMÁS (ELTE TÁTK szociológus BA; újságíró és rádiós): **Tudományt kommunikálni?**

14.10-14.30 JAMRISKÓ TAMÁS (ELTE TÁTK szociológus BA; újságíró és rádiós): **User experience az egyetemfejlesztésben**

14.30-14.50 JAMRISKÓ TAMÁS (ELTE TÁTK szociológus BA; újságíró és rádiós): **A Tinder entitásai és tipológiájuk**

(10 perc szünet)

15.00-15.20 HÉRA BÁLINT (BME ipari formatervező, ELMS Informatikai Zrt.): **Egy irodista keresztmetszete, avagy az ülő testhelyzet biomechanikája**

15.20-15.40 ILLYÉS ÁGOTA (Morgan Stanley Magyarország Elemző Kft., BME mérnökinformatikus): **Nyelvdetektáló rendszer készítése**

15.40-16.00 NÁTZ KATALIN (kontroller és üzleti információs mérnök, Workshop Humán Kft., a BOM korábbi hallgatója): **Digitális őslakosok és bevándorlók**

16.00-16.20 HORVÁTH MÁRK-LOVÁSZ ÁDÁM (ELTE TÁTK szociológia): **Digitális diszfiguratív smiley-k: Biomedialis technológiák, arcfelismerő szoftverek, a torzultság menedéke és a Farkasember-leendés**

16.20 KOMLÓSI RÉKA (szerkesztő): *Határ-kövek* c. konferenciakötet bemutatása

(10 perc szünet)

16.30-16.50 DR. PAÁR ÁDÁM (történész, politológus, Méltányosság Politikaelemző Központ, a BOM egykori hallgatója): **Multikulturalizmus és hazafias asszimiláció; Az állampolgári nevelés vitái az Egyesült Államokban**

16.50-17.10 Balogh Róbert (MTA BTK TTI történész, politológus): **Egyesületiség és nemzetépítés kapcsolata 1900-1925: az Országos Erdészeti Egyesület példája**

17.10-17.30 GOMBKÖTŐ BENCE (SZTE BTK Keleti nyelvek és kultúrák BA): **Lovas népek nyomában - Hogyan alakulnak ki lószínnevek a magyarban és a mongol nyelvekben?**

17.30-17.50 KIS RÉKA (ELTE BTK anglisztika alapszak, amerikanisztika szakirány, ELTE ÁJK jogász): **Trump az Ovális Irodában: hogy kerül ez ide?!**

17.50-18.10 RÁCZ MÁRK (KRE ÁJK jogász): **A debreceni Farkas Dezső élete és munkássága 1952-1990 között**

18.10 RÁCZ MÁRK (szervező): *a konferencia zárása*, BARANYAI KATALIN (csoportvezető mentortanár): *a rendezvény értékelése*